

Nr 446

Av herr Jacobsson, Gösta, m. fl., *angående säkerställande av städers rättigheter och traditioner.*

(Lika lydande med motion nr 494 i Andra kammaren)

Genom beslut den 11 december 1969 antog riksdagen Kungl. Maj:ts proposition 63 med förslag om införande av enhetliga kommunbeteckningar. Beslutet innebar att fr. o. m. den 1 januari 1971 de nuvarande beteckningarna på de borgerliga primärkommunerna, landskommun, köping och stad, skall mönstras ut ur kommunallagarna och ersättas med den enhetliga administrativa beteckningen kommun. Ordet stad försvinner som officiellt begrepp. Stad får inte längre användas som officiell administrativ beteckning.

Riksdagsbeslutet hade föregåtts av protester från ett antal städers sida. Avslagsyrkanden framfördes också motionsvis i riksdagen — motionärerna påyrkade en valfrihet för städerna att själva bestämma om sin status — men propositionens förslag antogs med relativt betydande majoriteter i båda kamrarna. Beslutet är ett faktum.

Städerna har gamla anor. Ett stort antal svenska städer erhöll sina stadsrättigheter redan under medeltiden. Andra erhöll dylika rättigheter under Vasatiden och Frihetstiden, båda perioder då en livlig stadsgrundande verksamhet förekom. Stadsrättigheter har också förlänats långt in i vår egen tid.

Motiveringen till den beslutade reformen har varit att strukturförändringarna i samhällslivet redan mer eller mindre utjämnat skillnaderna mellan land och stad. Stadsrättigheterna hade därjämte successivt urholkats och saknade numera någon egentlig reell betydelse. Att så är fallet må i viss mån vara riktigt.

Men städerna har trots detta en djup förankring i den svenska historien och representerar ett levande liv. Det är därför ett märkligt tidsfenomen att i en tid som vår, då miljön alltmera kommit i centrum för samhällsdebatten, man i vidsträckta kretsar förlorat sinnet för de historiska sammanhangen och för vad staden såsom sådan betytt och alltså betyder som ram för den historiska miljön och det pulserande urbaniserade samhällslivet. Andra tider kan komma, då man kommer att se med andra ögon på hithörande frågor och måhända kommer att djupt beklaga det steg som tagits.

För många medborgare utgör alltså beteckningen stad ett starkt administrativt, socialt och kulturellt föreningsband. Stadsbegreppet är dessutom

Bihang till riksdagens protokoll 1970. 3 saml. Nr 446—451

internationellt vedertaget; dess slopande kan särskilt för de större städerna medföra olägenheter vid kontakterna med utländska städer.

Den frågan torde kunna ställas huruvida icke — med all respekt för det fattade riksdagsbeslutet om stadens förändrade status som kommun — särskilda åtgärder kan och bör vidtagas för bibehållandet av bandet med det historiska stadssamhället och den administrativa kontinuiteten. Sådana ting som stadsvapnet, de enskilda städernas historia och stadsjubileer o. d. hänger dessförutan mer eller mindre i luften. Även den speciella stadsmiljön såsom sådan kan behöva en yttre företrädare. Åtskilliga donationer har gjorts med en viss stad som mottagare för speciella kultur- och miljövårdande ändamål. Dessa behöver en företrädare ur stadsmiljön. Beklagligtvis gjordes hithörande problem icke till föremål för närmare analys från konstitutionsutskottets sida i dess betänkande i ämnet. Frågan torde nu ankomma på Kungl. Maj:t. Någon form av lagstiftning torde vara erforderlig för ändamålet.

Hur frågan skall kunna lösas kan självfallet diskuteras. En möjlighet synes vara att vid kommunsammanslagningar, där en eller flera städer ingår som parter, Kungl. Maj:t beslutar att den nya kommunen eller dess äldre stadskärna skall uppbära de kvarstående rättigheter och traditioner, som tillkommit den äldre staden. Även må stad utan samband med kommunsammanslagning kunna begära en resolution av Kungl. Maj:t av angivna innebörd. På så sätt skulle den administrativa kontinuiteten kunna i viss mån bevaras. I den mån så befinnes lokalt önskvärt och lämpligt kan även ett speciellt organ för miljövårdande uppgifter sammanhängande med stadens historia skapas i form av stadens äldste eller liknande.

Resolutionen i ämnet från Kungl. Maj:ts sida av angiven innebörd torde slutligen också ge vederbörande kommun den legala befogenheten att vid kontakter med utlandet uppträda som stadens talesman.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer vi,

att riksdagen måtte göra framställning hos Kungl. Maj:t att i samband med övergången till det beslutade nya systemet med enhetliga kommunbeteckningar överväga åtgärder för att i förekommande fall säkerställa den administrativa kontinuiteten med det historiskt givna stadssamhället och därvid, för så vitt vederbörande stad så begär eller det eljest befinnes lämpligt, resolutionsvis föreskriva i vilken ordning och av vilken kommun eller kommundel stadens eventuella kvarstående äldre rättigheter och traditioner skall fortsättningsvis uppbäras.

Stockholm den 27 januari 1970

Gösta Jacobsson (m)

H. Bertil Lidgard (m)

Gunnar Wallmark (m)

Lars Schött (m)